

Hack Kültürü ve Hacktivizm

Mustafa Akgül'e Armağan

Hack Kùltürü ve Hactivizm: Yeni bir Siyaset Biçimi

Mustafa Akgül'e Armağan

Derleme

Temmuz 2013

ISBN 978 - 605 - 62169 - 4 - 7

Derleyen: Ali Rıza Keleş, Yetkin Sal
Yayına hazırlayan: Işık Barış Fidaner
Kapak tasarımı: Himmet Doğan

Yazıların hakları yazarlara aittir.
Kitabın LaTeX kodları CC Attribution-
NonCommercial 3.0 Unported License altındadır.

Alternatif Bilişim Derneđi Genel Merkezi,
Eđitim Mah. Ömerbey Sok. Keskin Hancı İş Merkezi
No.19/B 34722 Kadıköy İstanbul
216 418 0 417 bilgi@alternatifbilisim.org
<http://www.alternatifbilisim.org>

İçindekiler

Sunuş	
Yetkin Sal	4
Önsöz	
Ali Rıza Keleş	5
Hacker Etiği	
Gökşin Akdeniz	9
Hackerlara bir karşı kültür olarak bakmak	
Ahmet Sabancı	16
Hacktivism	
Pınar Demirkıran	27
“Hacker”lık üzerine birkaç gözlem...	
Erkan Saka	34
Hacker’lar: Viral Kültürün “Semantik Gerillalar”ı mı, Enformasyon Toplumunun Veri Hırsızları mı?	
Özgür Uçkan	41
Hack’ikatin Red’di	
Ulvi Yaman	48
Dijital Aktivizmin Sınır Boyunda Hacktivism: Anonymous ve RedHack örnekleri...	
Özgür Uçkan	53
Şifreleme silahları için bir çağrı	
Julian Assange (Çeviri: K. Deniz Öğüt)	80
Anonim’in Tasavvuru	
Seda Gürses (Çeviri: Senem Emirzeoğlu)	84
Gerilla Açık Erişim Manifestosu	
Aaron Swartz (Çeviri: Işık Barış Fidaner)	89
Hacker Manifestosu	
Mentor (Çeviri: Işık Barış Fidaner)	93
Kırmızı hapi seçmek	
Işık Barış Fidaner	95
İnternetin yaramaz çocukları: Hacker’lar	
Gamze Göker	99
Mustafa Akgül: Aktivistlere şifreleme tekniklerini öğretmeliyiz!	
(Söyleşi: Gamze Göker- Mutlu Binark)	103

Önsöz

Ali Rıza Keleş

Teknoloji yeniliklerle ilerliyor. Ortaya çıkanlar keşfedildiği andan itibaren hızla eskiyip, yerini yeni soru ve sorunların cevaplarına ulaşma çabasına bırakıyor. Elde edilen bilgi birikimi, sonraki adımların temellerini oluşturuyor. Bu ilerleme kuşkusuz kendi başına değil. Ekonomik ve siyasi dinamiklerin rolü yadsınamaz. Fakat şimdilik bunları bir kenara bırakıp yadsınamayacak başka bir dinamiğe dikkatimizi verelim: Özneye, insana. Kitabımızın konusu özelinde ise hackerlara.

Türk Dil Kurumu sözlüğünde “Hacker” sözcüğünün tam karşılığı şöyle: “*Bilgisayar ve haberleşme teknolojileri konusundaki bilgisini gizli verilere ulaşmak, ağlar üzerinde yasal olmayan zarar verici işler yapmak için kullanan kimse. (bkz: bilgisayar korsanı.)*” Bu eksik ve yanlış tanım “hackerlar” hakkındaki olumsuz popüler algının hem sonucu hem de resmi görüşün bir ifadesi gibi.

Oysa popüler olanın bir adım ötesine geçtiğinizde bambaşka bir gerçeklikle karşılaşıyorsunuz. Bu gerçeklikte tutkuyla merak eden ve merakını gidermek için olmadık şeyler deneyen, öğrenmeye doymayan, bilgi ile donandıkça potansiyelleri açığa çıkan, bilimi ve tesadüfleri seven, iyi/kötü, her milletten, inançlı/inançsız, kadın ya da erkekler çıkıyor karşımıza. Yuvarlak bir cisme dingil takıp tekerleğe çeviren insandan, neredeyse paralel bir evren inşaa ettiğimiz İnterneti yaratan insana, kimi zaman ideallerinin, kimi zaman merakının, kimi zaman eğlencenin ve kimi zaman da sadece egolarının peşinden koşan tutkulu karakterlerle karşılaşıyoruz.

Tek tek hackerlara ya da bu alt/karşı kültürün geneline baktığımızda mevcut olanaklarla yetinmeyip daha iyisi nasıl olur, mümkün görünmeyenler nasıl mümkün kılınır çabası içindeki insanlar görüyoruz. Sadece eğlence olsun diye, sadece yapabildiği için, sadece merak ettiği için ve genellikle de maddi bir karşılık beklentisi olmadan sarfedilen bir çaba gözümüze çarpıyor.

İnsan emeğinin en üretken, en yaratıcı ve genellikle bir amaç değil, bir sonuç olarak toplumsal faydanın öne çıktığı örneklerini seçebiliyoruz. Zihinsel kırılmaları, düşünsel alışkanlıkların altüst oluşunu, gidilebilecek başka bir seçeneği aramaktan usanmayan ısrarı hayretle izliyoruz.

Özetle hackerlar ve hack kültürü popüler olanın aksine bambaşka bir içerik taşıyor.

O halde kavram bu hale nasıl geldi?

Kriminalize etmek bir egemen klasiğidir. Eğer kontrol altına alamıyorsa, suçlu ilan eder. Yasalar uydurup yasadışı ilan eder. Keyfi vergiler ve şartlar koyup yapılamaz hale getirir. Bir yandan da toplumdaki negatif algı için manipülasyon yapar. Hackerlardan söz edilen her haberde, kar maskesiyle bilgisayar kullanan birini tarifleyen karikatür kullanılması gibi. Topluma verilen mesaj açıktır: “Hackerlar hem korkulan, hem de yeteneklerini kötüye kullanan suçlulardır, uzak durulmalıdır.” Hackerlar, yıllarca bu kodlarla insanların, toplumların belleklerine işlenmiştir. Maalesef TDK örneğindeki gibi resmi ağızlarla da bu tavır tescillenmiş oluyor.

Egemen aklın tutumu kabaca böyledir. Kavrama kötülük eden, egemen aklın parçası ve yönlendiricisi bir de “iş dünyası” var. Onun rolü ise iki yüzlüdür. Hem bu algıyı pekiştirmeye uğraşır, kriminalize eder, hem de arasına gri bölgelerde dolaşır faydalanmaya çalışır, sempatik görünmeye gayret eder. Fakat şimdilik bu ikisiyle de ilgilenmiyoruz. Biz yine özneye, insana ama bu sefer kendimize dönelim.

Tekniği üreten insandan tüketen insana

İhtiyaç duyduğu aletleri kendi başına üretebilen insandan, teknoloji karşısında gittikçe edilgenleşen salt tüketici haline gelen insana büyük bir hızla ilerledik. Kendi tarım aletlerini, ev gereçlerini, av ve savaş silahlarını, ulaşım araçlarını üretebilen insan, her hafta sonu alışveriş merkezlerinde kampanya / ucuzluk kovalayan insana dönüştü. Hemen her teknolojiyi satın alıyoruz. Üstelik sadece kullanıcıyız. Nasıl çalıştığını bilmiyoruz, merak edip sormak aklımızın ucundan geçmiyor.

Bazen çocuklarımız, onlara aldığımız oyuncakları söküp dağıtıyorlar. İçlerinde ne olduğunu merak ediyorlar. Oyuncakları bozdukları için onlara kızıyor ve aslında bu çok doğal merakı ve davranışı köreltiyoruz.

Nasıl yapıldığı konusunda hiçbir fikrimizin olmadığı cihazlar arıza yaptıklarında tamir etmiyor, yenisi ile değiştiriyoruz. Onarmak genellikle zaman ve para kaybı demek. Eskiden evlerimizden eksik etmediğimiz ve içerisinde çeşit çeşit el aletlerinin bulunduğu çantaların yerini fırsat kuponları, alışveriş merkezlerinin yaptığı kampanya broşürleri aldı. Kolay olanı tercih ediyoruz ya da etmek zorunda kalıyoruz.

Tüketmek için çalışmak

İşin daha kötüsü tüm çalışma motivasyonumuz gittikçe tüketim odaklı hale geliyor. Ne iş yaptığımız, ne için çalıştığımız gittikçe önemsizleşiyor. Bize statü kazandıracak bazı ürün ve hizmetleri tüketebileceğimiz bir kazanç sağlayabilmesi en önemli kriterlerimizden birisi. Yaptığımız işten haz duymak, moral ve motivasyonumuzu pozitif etkilemesi, bizi daha barışık, güler yüzlü yapması, insani açıdan geliştirmesi, toplumsal fayda gözetmesi gibi hususlar genellikle ikinci planda kalıyor. Hangi şart altında olursa olsun önümüze konulanın bitmesi ile ilgileniyoruz. Bunu yapabildikçe bir değer elde ediyor, bunu da ‘mutluluk’ satın almak için harcıyoruz. Güncel deyimle “profesyonel yaklaşmak” bize işimizi yapmamızı ve yaptığımız işi pek sorgulamamamızı öğütüyor. Kapitalist iş ahlakının zihinlerimizde pekiştirdiği, neredeyse kutsal bir de-

ğer mertebesine yükseltilen çalışma kavramı üzerimizde baskı kuruyor. Keyif almıyor, o anda çalışmak istemiyor ya da aklınızı işinize vermekte zorlanıyor olabilirsiniz. Ama buna mecbursunuz. Yoksa içerisinde düştüğünüz girdap sizi fırlatıp atabilir. Nereye mi? Muhtemelen marjinalerin yanına.

Yabancılaşma

Görünene göre ulaştığımız ekonomik düzey ve teknik birikim insanların ekstra çabalarına ihtiyaç duymadan yaşamak için gerekli hemen her şeyi sağlıyor. Fakat her şey görüldüğü gibi mi?

Bazı temel sorular sormak yerinde olabilir: Sahip olduğumuz teknoloji ürünleri gerçekten zorunlu mu veya yoklukları büyük boşluklar yaratır mı? Bütün bunlara sahiden ihtiyacımız olduğu için mi sahibiz? Cep telefonu, bilgisayar, internet, uçak, televizyon vb olmasaydı daha mı az mutlu olurduk?

Bu soruları şimdilik bir kenara not düşelim. Ama madem ekonomik ve teknik düzey bu noktada ve bizler de bunun karşısında pasif tüketici halindeyiz, o halde bu durumun sonuçları ve nedenleri üzerine düşünmemiz gerekiyor.

Bunun en önemli sonucu bir tür **yabancılaşmadır**. İnsan tekniğe, tekniğin bilgisine yabancılaşıyor. Her biri ayrı uzmanlık gerektiren çalışma alanları, bilgiyle aramıza dev duvarlar örüyor. Tüketim toplumunun, sürekli daha fazla zamana ihtiyacı olduğu için kolaylık peşinde koşan bireyi ve onun körelmiş merak duygusu, bilgi ile aramıza giriyor. Bizim yerimize her şeyi düşünen üretici ve satıcıların kar odaklı düşünsel ve fiziksel faaliyetleri, ihtiyaçlarımızı kendimizin düşünüp tasarlamasına izin vermiyor. Birileri bizim yerimize ihtiyaçlarımızı tasarlıyor ve bize satıyor. Üstelik sattıkları ürünlerinin arkasındaki teknolojiyi ticari sır diyerek saklıyor. Bilgiyle aramıza patentler, lisanslar, telifler giriyor. Tekniğin bilgisi belirli merkezlerde, belirli ellerde toplanıyor. Dünyanın geri kalanı teknoloji ile ancak onlara sahip olanların kuralları doğrultusunda ilişki kuruyor.

Bu yabancılaşma, aynı zamanda bizi girdabında sürükleyen bu durumun pekişmesinin ve öylece sürüp gitmesinin nedeni ve kolaylaştırıcısıdır.

Yaşananlar bir yandan da insanın kendisine yabancılaşması anlamına geliyor. İnsan, insanı insan yapan alet kullanabilme ve onları ihtiyaçları doğrultusunda geliştirebilme yeteneğinden, arzusundan, merakından arınıyor. Aletler bizi belirliyor. Hayalgücümüzün, düşünsel atlasımızın, bir şeyin nasıl yapılabileceğinin sınırlarını çiziyor. Biz merak edip, kaygılanıp bu sınırları nasıl çizdiklerini deşifre etmeye uğraşmadıkça belirlenmeye devam ediyoruz.

Politik ve ekonomik açıdan da bu yabancılaşma ve teknolojinin insan üzerindeki belirlemeci bu etkisi gözetim, denetim ve tüketim toplumu olarak sürekli yeniden üretiliyor.

“Tüketmek için çalışmak” başlığında ortaya koyduğumuz sorun ise başka bir tür yabancılaşma. İnsan doğayla girdiği mücadeleyi uzun zaman önce kazandı ve yaşayıp,

mutlu olabilmek için bugün gösterdiği efordan çok azına ihtiyaç duyar hale gelebildi. Ne yaptığını bilmeden, yaptıklarının anlamını, içeriğini sorgulamadan çalışmak doğal insan davranışı değildir. Doğal olan insanın keyif aldığı, yapmaktan hoşlandığı veya toplumsal, bireysel fayda gördüğü işlerde çalışmasıdır.

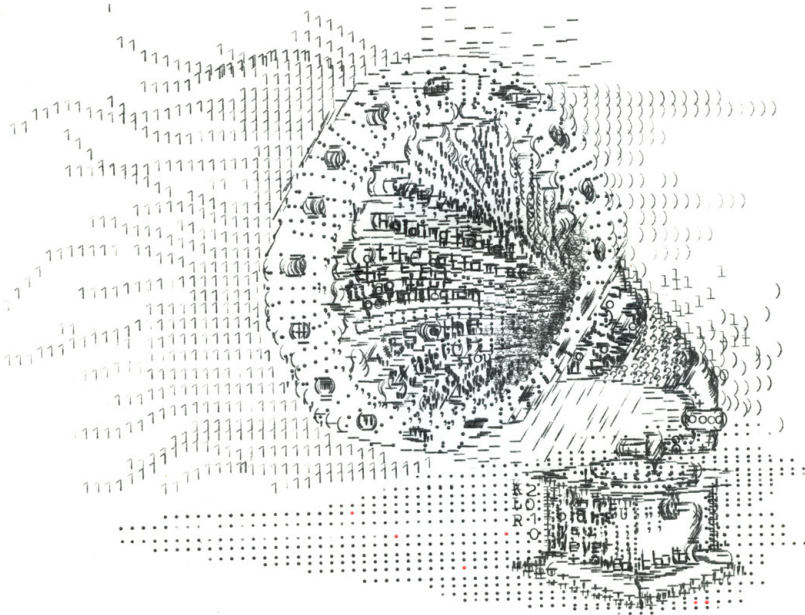
Peki hackerlar ne yapıyor?

Deşifre ediyorlar. Nasıl yapıldığını, nasıl çalıştığını merak ediyorlar. Bozuyorlar. Daha iyisini yapıyorlar. Başka türlü yapmanın yollarını arıyorlar. Tekniğin bilgisini paylaşıyorlar. Tüketim kültürüne, popüler olana direnmiyorlar. Bilginin tekellerde kalmaması için çabalyorlar. Bilgiyi sıradanlaştırmaya çabalyorlar. Bunları yaparken de çoğunlukla kahraman ya da kurtarıcı olmak, mesajlar vermek gibi derterleri de yok. Sadece girdabın dışında durmaya çabalyorlar. İnsanlara tüketici olmamayı öğütüyorlar. Zorunda oldukları için değil, keyif ve haz aldıkları için, sadece yapabildikleri için çalışıyorlar. Bireysel ya da gönüllülük temeline dayanan kolektif çabalarının temel motivasyonu zorunluluklar değil.

Başka neler mi yapıyorlar? Ayrıntıları kitabın içinde, yazarlarımızın sözlerinde.

Tüm okuyucularımızı bu kültüre daha yakın durmaya, daha fazla özgürlük için bilgiyi, tekniğin bilgisini keşfetmeye ve bunları diğer insanlarla paylaşmaya çağırıyoruz.

Zor değil. Üstelik hackerlar bizim yanımızda.

Keira Rathbone'un daktilo ile oluşturduğu bir resim